

### บทที่ 3

#### ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การดูแลตนเองและสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ พิกการจาก โรคเรื้อนในชุมชนสถาบันราชประชาสมาสัย จังหวัดสมุทรปราการ” เป็นการวิจัยเชิง ปริมาณ มีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

#### 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัย คือ ผู้สูงอายุพิกการจาก โรคเรื้อนที่ได้รับเบี่ยงเคราะห์จากสถาบัน ราชประชาสมาสัย จำนวน 623 คน ซึ่งแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุพิกการจาก โรคเรื้อนตามการพักอาศัย 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่พักอาศัยนอกชุมชนสถาบันราชประชาสมาสัย จำนวน 163 คน กลุ่ม ที่ 2 เป็นกลุ่มที่พักอาศัยในชุมชนสถาบันราชประชาสมาสัย จำนวน 460 คน (สถาบันราชประชา สมาสัย. 2553)

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็น 2 กลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างที่หนึ่งเลือกผู้สูงอายุกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้สูงอายุพิกการจาก โรคเรื้อน ที่พักอาศัยอยู่ในชุมชนสถาบันราชประชาสมาสัย จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 460 คน หรือ ร้อยละ 73.84 ของประชากรผู้สูงอายุพิกการจาก โรคเรื้อนที่ได้รับเบี่ยงเคราะห์จาก สถาบันราชประชาสมาสัย เหตุผลที่ไม่เลือกกลุ่มผู้สูงอายุกลุ่มที่ 1 เพราะเป็นกลุ่มที่อยู่นอกชุมชน สถาบันราชประชาสมาสัย ซึ่งไม่สามารถติดตามผู้สูงอายุกลุ่มนี้ได้ และกลุ่มตัวอย่างที่สอง คือ ผู้มี ส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) โดยการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อขอข้อเสนอแนะในการนำ ผลที่ได้จากการวิจัยนำไปใช้ปฏิบัติจริงจำนวน 8 ท่าน ได้แก่ ครูการศึกษาออกโรงเรียน 1 ท่าน ผู้นำชุมชน 2 ท่าน ผู้สูงอายุพิกการจาก โรคเรื้อน 2 ท่าน ครอบครัวของผู้สูงอายุพิกการจาก โรคเรื้อน 2 ท่าน และผู้อำนวยการสถาบันราชประชาสมาสัย 1 ท่าน

### 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้มี 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่ใช้กับกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุพิการจากโรคเรื้อน และชุดที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ใช้กับกลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ดังต่อไปนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้แบบสอบถามเป็นปลายปิด (Closed End Question) แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

#### ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

มีคำถาม 18 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ศาสนา การศึกษา การทำงาน ปัจจุบัน การทำงานในอดีต รายได้ แหล่งรายได้ ความเพียงพอรายได้กับรายจ่าย โรคประจำตัวและการรักษา สุขภาพร่างกาย สภาพการพักอาศัย การพึ่งตนเอง การทำกิจกรรม การแสดงบทบาทสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การรับรู้ที่เป็นตราบาปในผู้สูงอายุพิการจากโรคเรื้อน โดยลักษณะคำตอบเป็นแบบใส่เครื่องหมายถูกหน้าข้อความและบางข้อเติมคำในช่องว่าง

#### ส่วนที่ 2 การดูแลตนเองของผู้สูงอายุ

มีคำถาม 6 ข้อย่อยประกอบด้วย การรับประทานอาหารครบทั้ง 5 หมู่ในแต่ละวัน การนอนหลับในแต่ละคืน การออกกำลังกาย/สัปดาห์ การดื่มน้ำสะอาด การสูบบุหรี่ และการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

#### ส่วนที่ 3 การสนับสนุนทางสังคม

มีคำถาม 20 ข้อ โดยการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากคนรอบข้าง ประกอบด้วย ครอบครัว เพื่อน/เพื่อนบ้าน ญาติ/พี่น้อง หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ซึ่งแต่ละส่วนมีคำถาม 4 ด้าน ได้แก่ การได้รับการสนับสนุนด้านอารมณ์ การช่วยเหลือทางการเงิน และสิ่งของการได้รับข้อมูลข่าวสาร และการยกย่องและชื่นชม

ส่วนที่ 4 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุพิการจากโรคเรื้อน โดยใช้แบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL BREF THAI)

มีคำถาม 26 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ชนิด คือแบบภาวะวิสัย (Perceived Objective) และอัตวิสัย (Self-report Subjective) จำนวน 26 ข้อ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม

### เกณฑ์การให้คะแนน

การให้คะแนนแบบวัดคุณภาพชีวิต WHOQOL – 26 ข้อคำถามที่มีความหมายทางบวก 23 ข้อ และข้อคำถามที่มีความหมายทางลบ 3 ข้อ คือ ข้อ 2 9 11 แต่ละข้อเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ให้ผู้ตอบเลือกตอบ

**กลุ่มที่ 1** ข้อความทางลบ 3 ข้อ

**กลุ่มที่ 2** ข้อความทางบวก 23 ข้อ

กลุ่มที่ 1 แต่ละข้อให้คะแนนดังต่อไปนี้		กลุ่มที่ 2 แต่ละข้อให้คะแนนดังต่อไปนี้	
ตอบ ไม่เลย ให้	5 คะแนน	ตอบ ไม่เลย ให้	1 คะแนน
ตอบ เล็กน้อย ให้	4 คะแนน	ตอบ เล็กน้อย ให้	2 คะแนน
ตอบ ปานกลาง ให้	3 คะแนน	ตอบ ปานกลาง ให้	3 คะแนน
ตอบ มาก ให้	2 คะแนน	ตอบ มาก ให้	4 คะแนน
ตอบ มากที่สุด ให้	1 คะแนน	ตอบ มากที่สุด ให้	5 คะแนน

### การแปลผล

คะแนนคุณภาพชีวิตมีคะแนน ตั้งแต่ 26 – 130 คะแนน โดยเมื่อผู้ตอบรวมคะแนนทุกข้อ ได้คะแนนเท่าไร สามารถเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติที่กำหนดดังนี้

คะแนน 26 – 60 คะแนน	แสดงถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดี
คะแนน 61 – 95 คะแนน	แสดงถึงการมีคุณภาพชีวิตกลาง ๆ
คะแนน 96 – 130 คะแนน	แสดงถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดี

### ตารางที่ 3.1

#### ระดับคะแนนคุณภาพชีวิต

องค์ประกอบ	การมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดี	คุณภาพชีวิตกลาง ๆ	คุณภาพชีวิตที่ดี
1. ด้านสุขภาพกาย	7 – 16	17 – 26	27 - 35
2. ด้านจิตใจ	6 – 14	15 – 22	23 - 30
3. ด้านสัมพันธภาพทางสังคม	3 – 7	8 – 11	12 - 15
4. ด้านสิ่งแวดล้อม	8 – 18	19 – 29	30 – 40
คุณภาพชีวิตโดยรวม	26 – 60	61 – 95	96 - 130

องค์ประกอบด้านสุขภาพกาย ได้แก่ ข้อ 2,3,4,10,11,12,24  
 องค์ประกอบด้านจิตใจ ได้แก่ ข้อ 5,6,7,8,9,23  
 องค์ประกอบด้านสัมพันธภาพทางสังคม ได้แก่ ข้อ 13,14,25  
 องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ข้อ 15,16,17,18,19,20,21,22  
 ส่วนข้อ 1 ข้อ 26 เป็นตัวชี้วัดที่อยู่ในหมวดคุณภาพชีวิตและสุขภาพโดยรวม จะไม่รวมอยู่ในองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านนี้

### เกณฑ์การประเมินผลระดับคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิต

1.0 – 2.33	หมายถึง	คุณภาพชีวิตระดับต่ำ
2.34 – 3.67	หมายถึง	คุณภาพชีวิตระดับปานกลาง
3.68 – 5.00	หมายถึง	คุณภาพชีวิตระดับดี

### 3.3 การตรวจสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ

#### 3.3.1 การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity)

การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยการนำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ทั้งทางด้านภาษาให้ครอบคลุมของเนื้อหา และตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และปรับแก้ตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษา

#### 3.3.2 การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability)

การตรวจสอบความเชื่อมั่น โดยการนำแบบสอบถามที่ถูกตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาแล้ว ไปทำการทดลองใช้ (Try Out) กับผู้สูงอายุพิการจากโรคเรื้อน จำนวน 30 คน คือ กลุ่มผู้สูงอายุพิการจากโรคเรื้อนในนิคมแพรงขำหยั่ง จังหวัดจันทบุรี ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับประชากรที่ศึกษา แล้วนำแบบสอบถามเฉพาะส่วนที่มีคำตอบเป็นระดับ (Interval Scale) คือ ส่วนที่ 1 ข้อที่ 14 – 18 ส่วนที่ 3 และส่วนที่ 4 มาทำการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยนำคะแนนที่ได้ ไปวัดความคงที่ภายใน และคำนวณหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อและความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาช (Cronbach Coefficient) ผลการทดสอบก่อนนำแบบสอบถามไปใช้จริง ได้ค่าแอลฟาสูงกว่า 0.8 ขึ้นไป ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ จึงนำแบบสอบถามไปเก็บ

ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วทำการทดสอบความเชื่อมั่นอีกครั้งหนึ่ง ผลการทดสอบได้ค่าแอลฟาสูงกว่า 0.8 ทุกข้อ ดังตารางที่ 3.2

**ตารางที่ 3.2**  
**ผลการทดสอบความเที่ยงของแบบสอบถาม**

แบบสอบถาม	ค่าความเที่ยงก่อนนำแบบสอบถามไปใช้	ค่าความเที่ยงหลังนำแบบสอบถามไปใช้
ส่วนที่ 1 ข้อมูลบุคคล	0.8519	0.8441
ส่วนที่ 3 การสนับสนุนทางสังคม	0.9706	0.8734
ส่วนที่ 4 คุณภาพชีวิต	0.8840	0.8579
ผลรวมค่าความเที่ยง	0.9200	0.8512

### 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 20- 25 ตุลาคม 2553 โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติถึงผู้อำนวยการสถาบันราชประชาสมาสัยเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลในชุมชนสถาบันราชประชาสมาสัย
2. ผู้วิจัยอบรมวิธีการเก็บข้อมูลให้กับผู้ช่วยวิจัยซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยหัวเฉียวปีที่ 3 จำนวน 6 คน โดยชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย ลักษณะประชากรที่ศึกษา การพิทักษ์สิทธิประชากร และรายละเอียดของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พร้อมทั้งให้ผู้ช่วยวิจัยปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกันกับผู้วิจัย
3. ผู้วิจัยได้เข้าไปประสานงานสถานสงเคราะห์ชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เสียงตามสายชุมชนให้กับกลุ่มตัวอย่างทราบล่วงหน้าก่อนเข้าไปเก็บข้อมูล 3 วัน
4. เมื่อถึงวันกำหนดนัดหมาย ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเดินทางเข้าไปในชุมชนสถาบันราชประชาสมาสัย ตามโซน โดยเริ่มจากโซนเอจนถึงโซนอี ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเข้าพบประชากรที่ศึกษาที่บ้าน ตามวันเวลาที่กำหนด โดยแนะนำตัวกับประชากรที่ศึกษา ชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดของการวิจัยพร้อมขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล แจ้งให้ประชากรที่ศึกษาทราบถึง

กระบวนการการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ถ้าประชากรที่ศึกษาไม่ยอมให้ข้อมูลสามารถปฏิเสธได้โดยไม่เกิดผลเสียหายต่อประชากรที่ศึกษา การบันทึกข้อมูลจะไม่มีกระบวนการระบุชื่อของผู้ตอบ แต่จะเป็นการใช้รหัสแทน ข้อมูลที่ได้ ผู้วิจัยจะปกปิดเป็นความลับและจะใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น เมื่อประชากรที่ศึกษายินดีให้ความร่วมมือในการทำวิจัย ผู้วิจัยจึงให้ประชากรที่ศึกษาเช่น ใบบินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย หลังจากนั้น จึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยจัดให้ประชากรที่ศึกษาอยู่ในสภาพที่คล้ายคลึงกันในแต่ละครั้งเพื่อควบคุมความคลาดเคลื่อน โดยมีผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยอีก 6 คน อ่านแบบสอบถามให้ประชากรที่ศึกษาฟังด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย และให้ประชากรที่ศึกษาได้ใช้ความคิดของตนเองอย่างอิสระในการตอบตามความเป็นจริงของตนเอง ประชากรที่ศึกษาตอบแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล แบบสอบถามการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม และแบบสอบถามคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตามลำดับ ในการตอบแบบสอบถามแต่ละส่วนจะมีช่วงเวลาพัก 5-10 นาที เพื่อป้องกันการเหนื่อยล้า สืบสานจากการตอบแบบสอบถาม

ผลการเก็บข้อมูล เก็บได้จริงจำนวน 360 คน คิดเป็นร้อยละ 78.26 ของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในชุมชนสถาบันราชประชาสมาสัย สาเหตุที่เก็บไม่ได้ตามเป้าหมายเนื่องจากประชากรผู้สูงอายุเสียชีวิตจำนวน 15 คน ย้ายไปอยู่ข้างนอกและไปขอทานจำนวน 74 คน และไม่ยินดีให้สัมภาษณ์จำนวน 11 คน

5. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามทั้ง 4 ส่วน มาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องของข้อมูล หลังจากนั้นนำข้อมูลที่สมบูรณ์มากำหนดรหัสก่อนที่จะนำไปประมวลในขั้นตอนต่อไป

6. ผู้วิจัยนำผลวิจัยที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อขอข้อเสนอแนะในการนำผลที่ได้จากการวิจัยนำไปใช้ปฏิบัติจริง จำนวน 8 ท่าน ได้แก่ ครูการศึกษาณอกโรงเรียน 1 ท่าน ผู้นำชุมชน 2 ท่าน ผู้สูงอายุพิการจากโรคเรื้อน 2 ท่าน ครอบครัวของผู้สูงอายุพิการจากโรคเรื้อน 2 ท่าน และผู้อำนวยการสถาบันราชประชาสมาสัย 1 ท่าน โดยสัมภาษณ์ วันที่ 17- 18 มกราคม 2554

### 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากแบบสอบถามไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติด้วยโปรแกรม SPSS ซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลที่มีระดับการวัดตัวแปรเป็น Nominal Scale ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส ศาสนา ระดับการศึกษา สภาพการทำงานปัจจุบัน ลักษณะการทำงานในอดีต แหล่งที่มารายได้ ความเพียงพอการใช้จ่าย โรคประจำตัว ระบุชื่อโรค สภาวะสุขภาพร่างกาย สภาพการพักอาศัย การพึ่งพาตนเอง การทำกิจกรรม การแสดงบทบาท และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านการรับรู้ที่เป็นตราใบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ใช้สถิติค่าร้อยละ
2. ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลที่มีระดับการวัดตัวแปรเป็น Interval Scale ได้แก่ อายุ รายได้/เดือน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ข้อมูลการดูแลตนเอง สนับสนุนทางสังคม และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยใช้สถิติโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้/เดือน การพึ่งพาตนเอง การทำกิจกรรม การแสดงบทบาท สภาพแวดล้อมทางกายภาพ การดูแลตนเอง การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว จากเพื่อน/เพื่อนบ้าน จากญาติ/พี่น้อง จากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน และตัวแปรตามคือคุณภาพชีวิต โดยเลือกใช้วิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาค่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุพิการจากโรคเรื้อนในชุมชนสถาบันราชประชาสมาสัย
5. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) จำนวน 8 ท่าน ได้แก่ ครู การศึกษานอกโรงเรียน 1 ท่าน ผู้นำชุมชน 2 ท่าน ผู้สูงอายุพิการจากโรคเรื้อน 2 ท่าน ครอบครัวของผู้สูงอายุพิการจากโรคเรื้อน 2 ท่าน และผู้อำนวยการสถาบันราชประชาสมาสัย 1 ท่าน นำไปรวบรวมและสังเคราะห์ในภาพรวมเพื่อนำข้อเสนอแนะไปใช้ปฏิบัติจริง